

PŘECHODNÉ OBDOBÍ: 6. - 8. STOL.

I.

V románských zemích je mluvený jazyk dosud v těsném sepětí s latinou:

V Itálii je ovšem nutno vzít v úvahu přirozený vývoj jazyka, jež lze sledovat v lidové (vulgární) latině, jako nový prvek se prosazuje křesťanská latina (či „latina křesťanů“), vcelku lze mluvit o pozdní latině. Je zde i kulturní kontinuita: ještě v 6. stol. působí v Itálii staré gramatické a rétorické školy, vyučuje se sedmi svobodným uměním (*septem artes liberales*). To platí nejen pro italské území, ale pro celou oblast někdejšího impéria, takovouto výuku můžeme sledovat v Galii, v Hispánii, v Severní Africe. Rodí se a rozvíjí literární kultura benediktinských klášterů: v roce 529 zakládá Benedikt z Nursie klášter na Monte Cassino a brzy nato (540-554) vzniká v jižní Itálii Cassiodorovo Vivarium: povinností benediktinských mnichů je modlitba a práce (heslo řádu „Ora et labora“), přičemž se touto prací rozumí i práce intelektuální, spočívající zejména v opisování textů (nejen Bible a autorů patristiky, ale i děl antických spisovatelů!).

Anicius Manlius Severinus Boethius (asi 480-524) je pro budoucnost latinské literatury středověku mimořádně důležitý. Narodil se Římě, kde zastával mnoho významných úřadů. Bylo to v době, kdy Itálii ovládal ostrogótský král Theodorich Veliký, sídlící v Ravenně. Boethius byl obžalován ze spiknutí proti tomuto vládci, byl uvězněn a po roce stráveném ve vězení byl roku 524 v Ravenně popraven. Boethiovy nejdůležitější a nejznámější spisy nám jej nepředstavují jako křesťana, nýbrž jednoznačně jako stoupenec antických filozofických systémů, zejména akademie a stoy. Je-li ovšem autorem teologického spisu *De Trinitate* a několika dalších teologických traktátů (což dosvědčuje Cassiodorus), nemůže se o jeho příslušnosti ke křesťanství pochybovat.

Boethius je autorem několika spisů o disciplínách kvadrivia, z nichž se dochovaly traktáty *De institutione arithmetica* a *De institutione musica*. Hlavní Boethiovou ctižádostí bylo zpřístupnit v latinském jazyce a komentovat nejdůležitější texty řecké filozofie, Platónovy a Aristotelovy spisy. Z tohoto projektu však stačil realizovat jen překlad a komentáře několika Aristotelových logických spisů (*Organon*), dále komentoval Ciceronova *Topica* a sám sepsal pět menších traktátů o logice. Překlady Aristotela měly v následujících dobách velký význam, neboť pouze jimi byla středověku až do 12. století zprostředkována znalost Aristotelovy filozofie.

Nejslavnějším Boethiovým dílem, který mělo později nesmírný vliv, je spis *De*

consolatione philosophiae. Autor je napsal ve vězení, tedy v letech 523-524. Má prozimetrickou skladbu, tj. střídá se v něm vždy prozaická partie s partií veršovanou. Veršované pasáže jsou složeny v lyrických metrických útvarech, a ještě ve vrcholném středověku bylo ctižádostí většiny autorů písičích prozimetrem, aby ovládli a použili právě boethiovská metra. Vliv *Konsolace (Útěchy)* však spočívá spíše v jejím obsahu: je to rozhovor uvězněného muže s personifikovanou Filozofií, která jej poučuje o smyslu lidského života a o smyslu světa vůbec, o mezích lidského poznání, o marnosti bohatství a slávy, o ctnosti, o štěstí, o svobodě vůle. V oblasti antropologie a etiky se zde většinou uplatňují argumenty stoické filozofie, v teorii poznání a v ontologii sahá autor po Platónovi. Tak 10. metrum (básnická pasáž) třetí knihy podává velmi stručně, ve dvaceti osmi hexametrech, obsah Platónova dialogu *Tímaios*; čtenář může pozorovat již v několika prvních verších, jak blízko je Platónova kosmologie v Boethiově pojetí křesťanské víře o Stvořiteli světa a člověka (*čítanka, 2*). Značnou oblibu získala ve středověké literatuře, též v básnictví (mj. *Carmina Burana*), Boethiova charakteristika vrtkavé Štěstěny, podaná hned v úvodním metru první knihy.

Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator (před 490-po 580)

Také Cassiodorus byl vysokým úředníkem při dvoře krále Theodoricha v Ravenně. Byl realistickým politikem; pochopil, že původní starobylou slávu antického Říma nelze zachovat ani obnovit, že je však možné zachránit její dědictví v chytré kulturní kolaboraci s gótskou okupační mocí. Tento jeho program ale ztroskotal, v roce 540 dobyli Ravennu Byzantinci. Do roku 540 se Cassiodorus věnuje literární činnosti související s jeho úřady. Je to především sbírka zvaná *Variae*, obsahující ve 12 knihách téměř 500 oficiálních listů, v téže době vzniká jeho *Chronica*, podávající přehled dějin od Adama do současnosti, a další historický spis, *De origine gestisque Getarum*, které se ztratilo; máme z něj pouze výtah, který o něco později pořídil gótský biskup Iordanes. Cassiodorovým dílem je také *Expositio Psalmorum*, vedle Augustina (*Enarrationes psalmorum*) jediný patristický výklad knihy žalmů z tohoto staršího období. Po pádu ostrogótské moci se Cassiodorus nejprve v Konstantinopoli, potom v rodné Kalábrii, kde zakládá klášter Vivarium, věnuje encyklopedické a teologické práci: sepsal *Institutiones divinarum et saecularium litterarum* ve dvou knihách: první z nich pojednává o „litterae divinae“ tedy o Písmu, o díle církevních autorů a o výnosech koncilů, druhá je věnována „litterae saeculares“, což je náčrt sedmi svobodných umění. Obojí je něčím na způsob literární historie včetně bibliografických odkazů (*čítanka, 3*). Ve Vivariu založil bohatou knihovnu a písařskou dílnu k opisování světských i posvátných textů.

Benedikt z Nursie (asi 480-547)

Život tohoto světce, jednoho z prvních představitelů západního mnišství, zakladatele benediktinského řádu, je znám z vyprávění, ovšem silně legendizovaného, *Dialogů* Řehoře Velikého. Roku 529 založil spolu s dalšími muži, s nimiž již předtím vedl společný život podle asketických ideálů, na hoře Mons Cassinus klášter, v jehož čele stál až do své smrti. Pro své mnichy sepsal Benedikt podle vzoru starších klášterních regulí (soubory pravidel pro řeholní život) tzv. **Regula Benedicti**. Je pravděpodobné, že nejvydatněji se inspiroval tzv. „Regula Magistri“, kterou zřejmě sepsal neznámý italský opat brzy po roce 500. Od starších soupisů řeholních pravidel se Benediktova *Regula* liší jednak již systematickým popisem povinností mnicha, rozděleným do 73 kapitol a uvnitř nich do jednotlivých článků, jednak realistickým smyslem pro praxi (*čítanka*, 3a). V poslední kapitole *Řehole* autor skromně odkazuje právě ke svým vzorům a svou reguli charakterizuje jako pouhý úvod ke snaze o dokonalý život: „*De hoc, quod non omnis iustitiae observatio in hac sit regula constituta. 1. Regulam autem hanc descripsimus, ut hanc observantes in monasteriis aliquatenus vel honestatem morum aut initium conversationis nos demonstremus habere. 2. Ceterum ad perfectionem conversationis qui festinat, sunt doctrinae sanctorum patrum, quarum observatio perducatur hominem ad celsitudinem perfectionis.*“

Řehoř Veliký (540-604)

Byl původem Říman a jako syn z bohaté a vlivné senátorské rodiny se nejprve hodlal věnovat politické dráze, pak se však rozhodl pro duchovní život v kontemplaci a askezi. Proti své vůli byl pověřován církevními funkcemi a posléze, ač se tomu velmi bránil, byl v roce 590 zvolen římským papežem. Jeho pontifikát je jedním z nejslavnějších a nejdůležitějších v dějinách vůbec, Řehoř jím založil mocenskou pozici středověkého papežství, pečoval o církevní disciplínu a o jednotu církve. Tradice mu připisuje zásadní reformu církevního zpěvu (gregoriánský chorál), nejnověji se historikové církevního zpěvu domnívají, že byl nový způsob zpěvu zaveden teprve později (papež Vitalian, 657-672) podle byzantských vzorů. Řehoř se zapsal do dějin křesťanství také svou zásluhou o christianizaci Anglosasů. Řehoř se pilně věnoval biblické exegezi, a to především v 35 knihách výkladu na knihu Jobovu, **Moralia in Iob**. Řehoř se zde snaží podat trojí výklad biblického textu, historický, alegorický a morální, ale stále více od historického, literárního, výkladu upouští. Charakteristické je zde to, že se vyhýbá citacím z pohanských autorů, což je zcela ve shodě s jeho známými prohlášeními o neslučitelnosti biblické zvěsti s kulturou pohanské antiky. V tom je Řehoř mnohem energičtější a důslednější než kterýkoli jiný autor tohoto i

předchozích období. Druhým významným exegetickým dílem jsou *Homiliae in Ezechielem*, výklad obtížné a místy temné biblické knihy, jejíž obsah Řehoře zřejmě upoutal i pro možnost použít tuto knihu k aplikaci na současný stav společnosti; například jedna z homilií (č. 6) líčí zpusťování Itálie a neutěšené poměry v Římě a vyznačuje se eschatologickým důrazem, konstatováním blížícího se konce světa. Za třetí sem patří soubor čtyřiceti kázání *Homiliae in evangelia*, které byly ve středověku velmi rozšířeny a na nichž především spočívá Řehořova pověst klasika kazatelství.

Nejpopulárnějším Řehořovým spisem byly a dodnes jsou *Dialogy*, *Dialogorum libri IV*, které založily literární slávu svého autora. Rámec díla tvoří rozhovor s přítelem, diakonem Petrem, kterého Řehoř poučuje o známých postavách světců, kteří zasvětili svůj život Bohu; celá druhá kniha je věnována líčení života a zázraků Benedikta z Nursie. Hlavním znakem svatosti je zde konání zázraků, a proto je také obsah vyprávění silně mirakulózní a má legendistický charakter, jde tedy vlastně o hagiografii. Podobné sbírky vznikaly na Východě již od 4. století a jejich latinské verze jsou shrnuty do sbírek „*Vitae patrum*“. Řehořovo vyprávění v *Dialogích* má však nejen tyto předchůdce, ale našlo také hodně pokračovatelů v určitém typu pozdější hagiografické literatury, *Dialogy* se staly vzorem jak pro legendy, tak např. pro sbírky *exempel*. Zvláště to platí o poslední knize, která jedná o posmrtném životě, o různých viděních a záhrobních zjeveních.

Dalšími Řehořovými díly jsou *Regula pastoralis*, v níž představuje principy správy a řízení církve. Zabývá se v ní biskupským úřadem, předpoklady pro jeho zastávání, morálním profilem a kreditem biskupa. Z Řehořovy úřední činnosti vzešla sbírka korespondence, *Registrum*.

Také v **Galii** je antická kultura živá ve školním a klášterním prostředí. V literární tvorbě převládá historiografie a hagiografie, oslava světců se stává tématem i v poezii; nejvíce legend se týká sv. Martina z Toursu. Venantius Fortunatus zastupuje duchovní lyriku.

Mluvená latina zde rychle proniká do literárního jazyka, v němž pak během 6. století dojde k nápadným proměnám. Období, v němž Galii vládne dynastie Merovejců (5.-7. stol.), dalo jméno nové podobě jazyka, merovejské latině, v níž dochází k rozpadu gramatického systému klasické latiny; spolu se syntaktickou konfúzí je zde nejnápadnější ztráta flektivního charakteru latiny s přechodem k charakteru analytickému, vyznačujícím se zejména morfologickým synkretismem. Od 8. stol. již nemůže být merovejská latina nástrojem administrativy, a tato situace je jedním z podnětů k jazykové a kulturní obnově, o níž se po nábězích svého otce a předchůdce na trůnu, franckého krále Pippina Krátkého, zasadil Karel Veliký.

Jazyk a jazyková kultura autorů Galie tohoto období je velmi různá: kultivovaný jazyk i básnické prostředky Venantia Fortunata čerpají z antické tradice; Řehoř Tourský píše mluvenou latinou vyšších vrstev své doby, takže se úzu klasické latiny již dosti vzdaluje; ještě mnohem dále se posouvá výrazivo některých dalších historických spisů, zejména tzv. Fredegara: kronika jejích autorů (spíše než jednoho autora) je výrazným a reprezentativním zástupcem fenoménu „merovejská latina“.

Důležitým jevem Galie v oblasti dnešní Francie je poustevnictví a klášterní život; první klášter na francouzské půdě založil v Ligugé (viz pozn. 2) Martin z Toursu. Již v prvním desetiletí je významným představitelem západního mnišství **Johanes Cassianus** (asi 360-po 432), současník Aurelia Augustina. Johannes Cassianus ovládal stejně latinu i řečtinu, psal však latinsky; žil nejprve v syrském klášteře v Betlémě, pak se seznámil s egyptskými kláštery, přišel do Říma a posléze do Marseille, kde založil dva kláštery, ženský a mužský. Pro mužský klášter sv. Viktora sepsal *Institutiones*, soubor předpisů pro klášterní život, což je nejstarší poučení o klášterním životě v latinském jazyce vůbec. (Kromě toho je autorem *Collationes*, v nichž ve formě promluv poustních otců zpracovává téma mnišského života jako cesty k dokonalosti.)

Řehoř Tourský (z Toursu, Gregorius Turonensis, 538-594)

Tento francký historik se narodil v dnešním Clermont-Ferrand roku 538, jeho rodné jméno bylo Georgius (Jiří) Florentius, jméno Gregorius (Řehoř) dostal podle svého pradědečka z matčiny, strany, Gregoria, biskupa v Langers. V roce 573 se stal biskupem v Toursu a svou diecézi až do své smrti velmi dobře spravoval. Udržoval přátelské styky s řadou franckých

velmožů, přičemž vždy dbal o zájmy církve a energicky je prosazoval.

Jeho největším literárním dílem je *Historia Francorum* (původní titul *Historiarum libri X*) v 10 knihách. Dokončil ji v roce 591. Až do tohoto roku je jeho spis hlavním pramenem pro dějiny, pro duchovní i světské poměry Franků. První kniha podává stručný překlad světové historie od stvoření člověka do smrti sv. Martina z Toursu (397). Druhá kniha podává dějiny francké říše do smrti Chlodvíka, vlastního zakladatele merovejské říše (+511), líčí se v ní také Chlodvíkův křest. Za 4. knihu (do r. 575) umístil autor předběžný epilog, ale spis pokračuje ještě 16 lety výkladu soudobých dějin, které Řehoř vypráví z autopsie nebo na základě vyprávění svědků. Líčení událostí, zejména v této druhé části spisu, je ve shodě s těmito přímými prameny velmi živé a zaujaté, skládá se ovšem téměř beze zbytku z nedůležitých epizod, místních událostí a pro „velkou historii“ nepodstatných příběhů. O to zajímavější je však pro dějiny každodennosti, pro představu o běžném životě, o mentalitě tehdejších lidí.

Kromě svého hlavního díla napsal Řehoř, jak sám říká v závěru „Historie“ v seznamu svých děl, „šest knih o zázracích a jednu o životech otců“, tedy *hagiografické spisy*, totiž *Liber in gloria martyrum*, *Liber de passione et virtutibus sancti Juliani martyris*, *Libri IV de virtutibus sancti Martini episcopi* a *Liber de vita patrum*. Tyto spisy mají vysokou kulturně historickou cenu, neboť podávají neocenitelné svědectví o lidové víře v Galii v 6. a 7. století. Řehoř jen zřídka čerpal z písemných pramenů, píše opět o tom, co podává zbožná tradice; také mu nejde o vysoké teologické nebo výchovné cíle, nýbrž o propagaci konkrétních míst úcty toho kterého světce.

Venantius Fortunatus (kolem r. 530-po 600) bývá označován jednou jako poslední latinský básník antiky, jindy jako první básník středověku. Klademe jej mezi autory Galie, kde působil a kde strávil velkou část svého života, je však italského původu. Asi ve svých třiceti letech odešel do Galie, kde strávil nejprve dva roky v Metách jako dvorský básník ve službě krále Sigiberta, později přijal kněžské svěcení a blízce se stýkal se dvěma urozenými dámami, s durynskou kněžnou Radegundou a její schovankou Anežkou, které žily v klášteře v Poitiers. V tomto městě se Venantius stal roku 600 biskupem a zde také zemřel.

Významným momentem v jeho životě byla pouť ke hrobu svatého Martina z Toursu v roce 565, kam se vydal, aby světci poděkoval za uzdravení z oční choroby; učinil to oslavnou hagiografickou básnickou skladbou o čtyřech knihách, *Vita sancti Martini*. Je to básnické přepracování prozaického životopisu světce, který sepsal kolem roku 400 Sulpicius Severus.

Dále máme od Venantia *Carminum libri XI*, téměř vše příležitostná poezie. Látky jsou velmi pestré, autor rád sahá po formě básnického listu. Oslavuje představitele světské i církevní moci, jsou zde doporučení, útěšné, prosebné i děkonné básně, epicedia, epithalamia. Autor popisuje také své zážitky, místa, krajinu, slavnosti. Popis plavby po Rýnu a Moselle (*De navigio suo*, X,9) bývá srovnáván s Ausoniovou *Mosellou*. V této sbírce jsou obsaženy i duchovní skladby, mezi nimi slavné velikonoční hymny *Vexilla regis prodeunt* (*čítanka*, 4) a „*Pange, lingua, gloriosi proelium certaminis*“, které jsou dodnes, i v úpravách a překladech do národních jazyků, součástí liturgie a kancionálů církví různých vyznání.

Prozaických hagiografií složil Venantius sedm, mezi nimi *Vita Radegundis*.

Nejvyšší je básnická hodnota Venantiova díla v příležitostných básních a hymnech. Píše v několika antických metrech – hexametru, elegické distichon, některé trochejské a iambické verše, najdeme u něj i saphickou strofu. Mnoho se naučil u klasických i pozdějších římských básníků, velmi obratně skládá podle těchto vzorů. Literární historikové se v hodnocení Venantiova básnického génia rozcházejí: vždy mu sice bývá přiznávána obratnost a řemeslná dovednost, ale někdy se mu upírá citová hloubka a opravdovost. A tak jej můžeme nejspíše srovnat s Ovidiem, i pro lehkost, jíž se jeho tvorba vyznačuje.

Fredegarova kronika. Jméno Fredegar vzniklo patrně nedopatřením v 16. století (je tedy fiktivní), a od té doby se pod ním uvádí kronika merovejské říše a jejích králů sepsaná v pozdní lidové latině. O autorství díla je vleklý spor, názory kolísají od jednotného celku až po dílo tří autorů. Kronika byla sepsána asi v letech 613-660. Autoři (nebo autor) používal vydatně, až otrockým opisováním, starší historiografie, např. Eusebiovy kroniky zpracované Hieronymem nebo *Historia Francorum* Řehoře Tourského.

Popisy politického dění prokládají tyto kompilátoři anekdotickými a bájnými prvky, nejde zde však o jakýkoli umělecký záměr nebo vůbec o oživení vyprávění, dnes bychom tuto stránku tzv. Fredegara charakterizovali nejspíše jako kouzlo nechtěného. Pasáže, v nichž se objevují mýtické, bájně prvky, zde nečerpají z lidové ústní tradice, jsou to projevy učené fantazie (Fr. Brunhölzl): tak se ve druhé (kap. 6-9) a třetí (kap. 2) knize této kroniky poprvé objevuje pověst, později mnohokrát opakovaná, o trojském původu Franků (*čítanka*, 5a). Jeden z pokračovatelů Fredegara se kolem poloviny 8. stol. pokusil rozšířit a starším historickým pramenem potvrdit názor o trojském původu Franků a vsunul do osmé kapitoly druhé knihy kroniky vyprávění *Historia Daretis Frigii de origine Francorum*, závislé na apokryfu Daréta Frýžského (*De excidio Troiae historia*), fiktivního trojského účastníka trojské války, které bylo patrně sepsáno řecky v 1. stol. n. l. a latinsky zpracováno ve 4.-5.

stol.

Pro Čechy má Fredegarova kronika význam jako jediný literární zdroj zpráv o existenci Sámovy říše a o bojích Slovanů s Avary (*čítanka, 5b*).

ČÍTANKA

2.

Boethius, *De consolatione philosophiae*, l. III,9

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
terrarum caelique sator, qui tempus ab aevo
ire iubes stabilisque manens das cuncta moueri,
quem non externae pepulerunt fingere causae
materiae fluitantis opus verum insita summi 5
forma boni liuore carens, tu cuncta superno
ducis ab exemplo, pulchrum pulcherrimus ipse
mundum mente gerens similique in imagine formans
perfectasque iubens perfectum absoluere partes.

Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum. Vol. LXVII. Ed. G. Weinberger. Vindobonae-Lipsiae 1934. s. 63.

*Ty, jenž věkověčným svým rozumem spravuješ vesmír,
tvůrce zemi i nebe, jenž od věků necháváš plynout
čas a všemu dáš pohyb, sám trváš však bez hnutí stále,
popud zvnějšku tě nedonutil, abys z plynoucí hmoty
vytvořil dílo: ty sám máš v sobě tvar dobra 5
nejvyššího, jsi závisti prost a vycházíš ve všem
ze vzoru shůry a svět, tak krásný, sám krásnější nad vše
nosiš v své mysli stále a utváříš k obrazu svému,
chceš, aby celek svou dokonalost svým předával částem.*

BOETHIUS. Poslední Říman. přel. V. Bahník. Praha 1982. s. 97.

3.

Cassiodorus, *Institutiones divinarum et humanarum litterarum*

XXX. De antiquariis et commemoratione orthographiae

Ego tamen fateor votum meum, quod inter vos quaecunque possunt corporeo labore compleri, antiquariorum mihi studia (si tamen veraciter scribant) non immerito forsitan plus placere; quod et mentem suam relegendo Scripturas divinas salubriter instruant et Domini praecepta scribendo longe lateque disseminent. Felix intentio, laudanda sedulitas, manu hominibus praedicare, digitis linguas aperire, salutem mortalibus tacitam dare, et contra diaboli subreptiones illicitas calamo atramentoque pugnare. Tot enim vulnera Satanas accipit quot antiquarius Domini verba describit. Uno itaque loco situs, operis sui disseminatione per diversas provincias vadit. In locis sanctis legitur labor ipsius: audiunt populi, unde se a prava voluntate convertant, et Domino pura mente deserviant. Operatur absens de opere suo...
...Sed ne tanto bono mutatis litteris scriptores verba vitiosa permisceant aut ineruditus emendator nesciat errata corrigere, orthographos antiquos legant, id est, Vellium Longum, Curtium Valerianum, Papyrianum, Adamantium Martyrium de *V* et *B*, ejusdem de primis, mediis atque ultimis syllabis, ejusdem de *B* littera trifariam in nomine posita, et Eutychen de aspiratione, sed et Focam de differentia generis. Quos ego, quantum potui, studiosa curiositate collegi.

J.-P. Migne. Patrologiae Cursus Completus. Series Latina. Vol. 70,1144-1145.

3b.

Benedictus de Nursia, Regula, Caput XXXIX, De mensura ciborum

1 Sufficere credimus ad refectionem cotidianam tam sextae quam nonae, omnibus mensis, cocta duo pulmentaria, propter diversorum infirmitatibus, 2 ut forte qui ex illo non potuerit edere ex alio reficiatur. 3 Ergo duo pulmentaria cocta fratribus omnibus sufficiant et, si fuerit unde poma aut nascentia leguminum, addatur et tertium. 4 Panis libra una propensa sufficiat in die, sive una sit refectio sive prandii et cenae: 5 quod si cenaturi sunt, de eadem libra tertia pars a cellarario servetur reddenda cenandis. 6 Quod si labor forte factus fuerit maior, in arbitrio et potestate abbatis erit, si expediat, aliquid augere, 7 remota prae omnibus crapula et ut numquam surripiat monacho indigeries, 8 quia nihil sic contrarium est omni christiano quomodo crapula, 9 sicut ait Dominus noster: *Videte ne graventur corda vestra crapula.* 10 Pueris vero minori aetate non eadem servetur quantitas, sed minor quam maioribus, servata in omnibus paritate. 11 Carnium vero quadrupedum omnimodo ab omnibus abstinenceatur comestio, praeter omnino debiles aegrotos.

Regula Benedicti (Řehole Benediktova), Benedikt z Nursie, vyd. Benediktinské arcidiocesi Praha 1998

4.

Venantius Fortunatus, In honore sanctae Crucis

Vexilla regis prodeunt,
Fulget crucis mysterium,
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo.

Confixa clavis viscera, 5
Tendens manus, vestigia,
Redemptionis gratia
Hic immolata est hostia.

Quo vulneratus insuper
Mucrone dirae lanceae, 10
Ut nos lavaret crimine,
Manavit unda et sanguine.

Impleta sunt, quae concinit
David fideli carmine
Dicendo nationibus: 15
Regnavit a ligno Deus.

Arbor decora et fulgida,
Ornata regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta membra tangere, 20

Beata, cuius brachiis
Pretium pependit saeculi,
Statera facta est corporis

Praedam tulitque tartari.

Fundis aroma cortice, 25
Vincis sapore nectare,
Iucunda fructu fertili
Plaudis triumpho nobili.

Salve, ara, salve victima
De passionis gloria, 30
Qua vita mortem pertulit
Et morte vitam reddidit.

Anal. hymn. L,74

5a.

Fredegarii Scholastici ut dicitur *Chronicorum l. II, c. 6,8,9*

II,6 De initium docum Francorum

Ibique mortuo Francione, cum iam per proelia tanta que gesserat parva ex ipsis manus remanserat, duces ex se constituerunt. Attamen semper alterius ditione negantes, multo post tempore cum ducibus transaegerunt usque ad tempore Pompegi consolis, qui et cum ipsis demicans seo et cum reliquis gentium nationes, quae in Germania habitabant, totasque ditione subdidit Romanam. Sed continuo Franci cum Saxonibus amicicias inientes, adversus Pompegium revellantis, eiusdem rennuerunt potestatem. Pompegius in Spaniam contra gentes demicans plurimas, moretur. Post haec nulla gens usque in presentem diem Francos potuit superare, qui tamen eos suae ditione potuisset subiugare. Ad ipsum instar et Macedonis, qui ex eadem generatione fuerunt, quamvis gravia bella fuissent adtrite, tamen semper liberi ab externa dominatione vivere conati sunt.

Tercia ex eadem origine gentem Torcorum fuisse fama confirmat, ut, cum Franci Asiam pervacantis pluribus proeliis transissent, ingredientis Eurupam, super litore Danuviae fluminis inter Ocianum et Traciam una ex eis ibidem pars resedit. Electum a se utique regem nomen Torquoto, per quod gens Turquorum nomen accepit. Franci huius aeteneris gressum cum uxores et liberes agebant, nec erat gens, qui eis in proelium potuisset resistere. Sed dum plurima egerunt proelia, quando ad Renum consederunt, dum a Turquoto menuati sunt, parva ex eis manus aderat. A captivitate Troge usque ad primam olimpiadem fiunt anni 406.

II,8 De captivitate Troge et egressionem exinde Priamo et Friga, unde Romani et Franci fuerunt

In illo tempore Tautanus regnabat in Assirius. Tunc Troia capta est. In Ebreis Lepdon iudex erat, et in Aegypto dinastia rex erat. Primus rex Latinorum tunc in ipso tempore surrexit, eo quod a Troia fugaciter exierant, et ex ipso genere et Frigas: fuerunt, nisi per ipsa captivitate Troiae et inundatione Assiriorum et eorum persecutione, in duas partes egressi et ipsa civitate et regione. Unum exinde regnum Latinorum ereguntur et alium Frigorum. Post tercio anno capta Troia Latini, qui postea Romani nuncupati sunt, et, ut quidam volunt, post octavo anno regnavit Aeneas. Aeneas et Frigas fertur germani fuissent.

II,9 De inicium regis Romanorum

Aeneas in Latinis regna. ann. 3 et Frigas in Frigia. Ante Aenea et Friga ann v, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, per quem Latini vocati sunt, et in Aetalia regnaverunt annis circeter 150. Roleta. Scribit Palefatus in incredibilium libro primo, Serenas quoque fuisse meretrices, quae deceperint navigantes. Post Aeneam Ascanis ann. 38. Ascanius, derelicto novercae suae

regno, Latinis Albam Longam condedit et Silvium Postumum fratrem suum, Aenei ex Clavinia filium, summa pietate edocavit. Amazones in illo tempore Aetesi templum incenderunt. Ascanius Iulium filium procreavit, a quo familia Iuliorum orta, et propter aetatem parvuli, quia necdum regendis civebus edoneos erat, Silvium Postumum, fratrem suum, regni reliquit heredem. In illo tempore, mortuo Heli sacerdote Aebreorum, Samuhel prophetabat; et Saul regnavit ann. 40. In illo tempore Silvius Latinorum rex, Aenei filius, a quo omnes Albanorum rege Silviae vocati sunt. Aebreorum rex primus ex tribu Iuda David ann. 40. Aebreorum tunc pontifex Habiatar clarus habitur. Latinis Silvius regnavit ann. 50. Aebreorum, filius David, Salomon regnavit ann. 40. Salomon templum in Hierusolimis aedificare coepit, consummavit eum ann. 7.

Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Merovingicarum II. Ed. B. Krusch. s. 46-47.

I. II, c. 4; I. III, c. 2, 9

II,4 De captivitate Troge et inicium Francorum et Romanorum

In illo tempore Priamus Helenam rapuit. Troianum bellum decennale surrexit causa mali, quod trium mulierum de pulchritudinem certantium praemium fuit, una earum Helena pastore iudice pollicente.

Memnon, Amazones Priamo tolere subsidium. Exinde origo Francorum fuit. Priamo primo regi habuerunt; postea per historiarum libros scriptum est, qualiter habuerunt regi Friga. Postea partiti sunt in duabus partibus.

III,2 De Francorum origine et eorum regibus

De Francorum vero regibus beatus Hieronimus, qui iam olim fuerant, scripsit, quod prius Virgilio poetae narrat storia: Priamum primum habuisse regi; cum Troia fraude Olexe caperetur, exinde fuissent egressi; postea Frigam habuissent regem; befaria divisione partem eorum Macedonia fuisse adgressa; alii cum Friga vocati Frigiis, Asiam pervacantes, litoris Danuvii fluminis et mare Ocianum consedis; dinuo byfaria devisione Eurupam media ex ipsis pars cum Francionem eorum rege ingressa fuisse.

III,9 De initium dinuo regis Francorum

Franci electum a se regi, sicut prius fuerat, crinitum, inquirentes diligenter, ex genere Priami, Frigi et Francionis super se creant nomen Theudaemarem, filium Richemeris, qui in hoc prilio, eo supra memini, a Romanis interfectus est.

Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Merovingicarum II. Ed. B. Krusch. s. 45, 93, 94-5.

5b.

I. IV, c. 48

Anno 40. regni Chlothariae homo nomen Samo natione Francos de pago Senonago plures secum negutiantes advicit, exercendum negucium in Sclavos coinomento Winedos perrexit. Sclavi iam contra Avaris coinomento Chunis et regem eorum gagano ceperant revellare. Winidi befulci Chunis fuerant iam ab antiquito, ut, cum Chuni in exercitu contra gentem qualibet adgrediebant, Chuni pro castra adunatum illorum stabant exercitum, Winidi vero pugnabant: si ad vincendum prevalebant, tunc Chuni predas capiendum adgrediebant; sin autem Winidi superabantur, Chunorum auxilio fulti virebus resumebant. Ideo befulci vocabantur a Chunis, eo quod dublicem in congressione certamine vestila priliae facientes, ante Chunis prederint. Chuni aemandum annis singulis in Esclavos veniebant, uxores Sclavorum et filias eorum strato sumebant; tributa super alias oppressiones Sclavi Chunis solvebant. Filii Chunorum, quos in uxores Winodorum et filias generaverant, tandem non subferentes maliciam ferre et oppressione, Chunorum dominatione negantes, ut supra memine, ceperant revellare. Cum in exercitu Winidi contra Chunus fuissent adgressi, Samo

negucians, quo memoravi superius, cum ipsos in exercito perrexit; ibique tanta ei fuit utilitas de Chunis facta, ut mirum fuisset, et nimia multitudo ex eis gladio Winidorum trucidata fuisset. Winidi cernentes utilitatem Samones, eum super se eligunt regem, ubi 30 et 5 annos regnavit feliciter, Plures priliae contra Chunis suo regimini Winidi iniaerunt; suo consilio et utilitate Winidi semper Chonus superant. Samo 12 uxores ex genere Winodorum habebat, de quibus 22 filius et quindecim filias habuit.

Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Merovingicarum II. Ed. B. Krusch. s. 144-145.